

MAURICE ROELANTS

gij ons ontroerend vermogen en onze schoonheid noemt, het zijn onze eigen tranen." Spreekt derhalve niet van poëzie en kunst als een sieraad van het leven, zij zijn de quintessens ervan, zij zijn de zuiverste belijdenis ervan, zij zijn het léven, in een rhythmus en klank geworden vorm.

Mag ik u laten opmerken, dat Guido Gezelle's klacht over dat met hoornen begeleide naderen van den avond en den dood, dat Van de Woestijne's klacht in kommer om liefde en onzekerheid van het bestaan, dat beide deze klachten geen enkel romanesk element, in den kleinen zin van het woord, bevatten. Daar steekt niets in van de passies, die een leven uit zijn voegen rukken en een mensch in mislukking of misdaad doen ontsporen. De eenvoudigste man die uit de eigen innerlijke diepte spreekt, hij spreekt over een veelzijdig drama, dat op menig punt evenwaardig kan zijn aan de klassieke tragedies waarin goed en kwaad, mensch en God, leven en dood tegenover elkaar worden afgewogen, — hij spreekt immers over den menschelijken staat.

Aan deze lyrische belijdenis der dichters is de zichzelf doorschouwende bezinning van schrijvers, die over het eigen gemoed en verstand gericht houden, zeer nauw verwant. Zij hebben soms maar over luttel gebeuren te schrijven, vergeleken bij de geweldige gebeurtenissen die zich op aarde afspelen, als men tenminste luttel mag noemen dat eeuwige schouwspel van den mensch, die leeft, zelfs al behoort hij niet tot de categorie der groote uitzonderlijken of der Übermensen. Die eenvoudige, bescheidene, die zeer gewone vuilbaard en mensch van goeden wil, hij staat daar zooals gij te midden van de wereld. Hij overschouwt wat zijn betrekkingen er toe zijn. Hij staat gulzig en gierig, onhandig en sluw te midden van het leven en de menschen, van zijn geslacht en zijn kinderen, van zijn stand en klasse, van zijn volk en zijn vijanden. Hij tracht zich rekenschap te geven van de krachten die daar onderling werken, van de gratie die hij vertrapt of die hem inspireert. Hij staat daar beminnend en lijdend, hij staat daar sterk en wankelend. Hij staat daar stralend van deugden en ondermijnd door hartstochten en zwakheden. Kortom hij staat daar als mensch, als proeflijder en proefrijder in het bestaan. Hij zoekt den zin van zijn opgang of biecht zijn neergang. Zijn literaire stof is zijn leven. Zijn schriftuur is er de belijdenis van.

Het valt gemakkelijk te beweren, dat alle drama's zich afspelen van schepsel tot schepsel. Of wel dat de drama's moeten worden gezocht in een botsing van groepen, klassen of volken, in een opstand van het aardsche tegen het hemelsche, — overal waar een harmonie verbroken wordt. Er is geen bron van stoornis, die moet worden afgewezen, want men kan cumuleeren.